

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την ΣΤ' δημοτικού

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την ΣΤ' δημοτικού

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ – ΑΘΗΝΑ

*Συντακτική
ομάδα:*

Α. Βελαλίδης
Α. Βουγιούκας
Κ. Καλαπανίδας
Ν. Κανάκης
Α. Μπλούνας
Χ. Παπαδημητρίου

Εικονογράφηση: Δημήτρης Μυταράς

Με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησεως τα διδακτικά βιβλία του δημοτικού, του γυμνασίου και του λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν.

3. Γράφω και μαθαίνω:

*Το πρώτο πράγμα που ξεκίνησα, ήταν ένα ηχηρό
υποδόχητό και ναύα άγνωστες, άρριες φωνές. Τρεις και
βαγάρπδες ζήγωναν σαν αστραπή. Αισθάνομαι
τα πόδια μου να τρέμουν.*

.....
.....
.....
.....

4. Λέξεις για την καρτέλα (τις γράφω πρώτα εδώ σε απόλυτη
αλφαβητική σειρά):

*αισθάνομαι-αίσθηση-αίσθημα, ζυγώνω, τραντάζω-τρα-
ντάζομαι-τρανταχτός, ήχος-ηχηρός, γνωστός-γνώρι-
μος-γνωριμία, δημόσιος-δημοσιά, καταχνιά, ολοένα*

.....
.....
.....

5. Σκέφτομαι και γράφω:

Η αρχή και το τέλος ενός ταξιδιού

(Μεταφέρω από το παρελθόν στο παρόν την πρώτη παράγραφο
του πρώτου μέρους του κειμένου «Νυχτοφύλακες» και την τε-
λευταία του δεύτερου μέρους. Αρχίζω έτσι:

*Απομεσήμερο καλοκαιριού. Ο πατέρας μου με παρα-
δίνει στους αγωγιάτες κι η μάνα μου*)

ΞΑΝΘΟΣ ΙΠΠΟΤΗΣ

Είχε μεγάλη ουρά στη στάση. Περίμενε υπομονετικά.
Τέλος μπήκε. Ήτανε όρθιος. Κοντούλης, παχουλός, με
κοιλίτσα. Τον περασμένο Νοέμβριο είχε πατήσει τα «α-
ρανταεφτά».

Σε λίγο σηκώθηκε μια γυναίκα, κατέβηκε, και κάθισε
αυτός. Τότε βρήκε στο κάθισμα το περιοδικό: «Ο κόσμος
των παιδιών». Ένα περιοδικό για παιδιά. Πρώτη φορά το
'βλεπε. Δεν είχε δοσοληψίες με περιοδικά για παιδιά.

Έριξε μια ματιά στο πολύχρωμο εξώφυλλο. Παρίστα-
νε έναν καουμπόη να καλπάζει πάνω σ' ένα άσπρο άλογο.
Από κάτω έγραφε: «Παρακολουθήστε το καινούριο μας
μυθιστόρημα "Περιπέτεια στο Φαρ Ουέστ", που αρχίζει
σ' αυτό το τεύχος.»

Έβγαινε κάθε Σάββατο, έγραφε στο εξώφυλλο. Ήτα-
νε το τελευταίο τεύχος, τα φύλλα άκοπα. Δεν ήξερε τι να
το κάνει. Κοίταξε γύρω του μην ήτανε κανένα παιδί να
του το δώσει. Μα είδε μονάχα μεγάλους. Θα το 'δινε,
σκέφτηκε, στο ανιψάκι του, της πρώτης του ξαδέρφης
παιδί, έν' αγοράκι έντεκα χρονώ, αγρίμι. Μένανε κοντά
στο σπίτι τους.

Φτάνοντας στο σπίτι του, πήγε στο δωματιάκι που το
'χε αποκλειστικά δικό του, δίπλα στην τραπεζαρία. Το
περιοδικό τ' άφησε σε μιαν εταζέρα. Άνοιξε την εφημερί-
δα του. Του πόναγε τ' αριστερό του πόδι. Είχε ρευματι-
σμούς. Όταν ο καιρός ήταν υγρός, όταν ανέβαινε σκάλες,
υπέφερε.

Θα είχε περάσει καμιά βδομάδα από τότε. Βράδυ
ύστερ' από το φαί, δεν είχε όρεξη για ύπνο. Κλείστηκε
στο δωματιάκι κι άνοιξε έναν τόμο της εγκυκλοπαίδειας.
Ύστερα ξάπλωσε. Διάβασε καμιά δεκαριά λεπτά. Βαρέ-
θηκε. Στο τέλος, είπε να πάει για ύπνο. Τότε πήρε το
μάτι του τον «Κόσμο των παιδιών» που τον είχε ξεχάσει
στην εταζέρα. Σκέφτηκε να σκοτώσει λίγο την ώρα του.

Ήταν έντεκα παρά είκοσι περίπου, όταν το πήρε το περιοδικό. Ήτανε μιάμιση, όταν τ' άφησε.

Το ξεκοκάλισε ολόκληρο. Διάβασε τα δυο μυθιστορήματα: «Περιπέτεια στο Φαρ Ουέστ» και «Δυο χρόνια στη ζούγκλα», που συνεχίζονταν από προηγούμενα τεύχη. Τα διηγήματα. Το παραμύθι για τα μικρότερα παιδιά: «Η νεράιδα του φθινόπωρου». Τη σελίδα «Πνευματικές ασκήσεις», έλυσε το σταυρόλεξο, έλυσε αινίγματα, βρήκε και τη «Μαγική εικόνα», που τον παίδεψε κάμποση ώρα, πείσμωνσε και τα κατάφερε στο τέλος: ένα κουνελάκι ήτανε το ζητούμενο που το γύρευε η μητέρα του. Διάβασε και τη σελίδα «Οι μικροί μας φίλοι γράφουν», όπου δημοσιεύονταν λογοτεχνικά κομμάτια των μικρών αναγνωστών. Διάβασε και τη σελίδα «Οι μικροί μας φίλοι μεταξύ τους», όπου τα παιδιά με διάφορα ψευδώνυμα, αλληλογραφούσαν, πειράζονταν. Τέλος, έβαλε το περιοδικό σ' ένα συρτάρι του γραφείου του και πήγε για ύπνο.

Είδε ένα όνειρο κείνη τη νύχτα. Ήτανε καουμπόης και κάλπαζε σε μια κοιλάδα του Φαρ Ουέστ, πάνω στο άσπρο του άλογο.

Κάτι είχε συμβεί μέσα του από κείνη τη νύχτα. Κάτι είχε αλλάξει.

Κάθε Σάββατο έπαιρνε τον «Κόσμο των παιδιών». Την ώρα που τον έπαιρνε, στο κιόσκι, έριχνε κλεφτές ματιές γύρω του. Είχε την αίσθηση πως έκανε κάτι παράνομο. Το ίδιο βράδυ, ύστερ' από το φαί, κλεινότανε στο δωματιάκι και διάβαζε το περιοδικό. Δεν είχε πει σε κανέναν τίποτα. Ποιος θα μπορούσε να τον νιώσει!

Τα τεύχη τα κλείδωνε σ' ένα συρτάρι του γραφείου του.

(συνεχίζεται)

1. Μια περίληψη γεμάτη ρήματα στην υποτακτική

• Γράφουμε στις παρενθέσεις και τους υπόλοιπους αριθμούς που δείχνουν τη σωστή σειρά όσων έγιναν και διαβάζουμε:

() Διάβασε τα μυθιστορήματα, τα διηγήματα και τα παραμύθια και θέλησε να συνεχίσει με το σταυρόλεξο και τα αινίγματα.

() Επιτέλους, στη μιάμιση τα ξημερώματα, αποφάσισε να το κλείσει: το έβαλε σ' ένα συρτάρι και πήγε να κοιμηθεί.

(3) Η λεζάντα της εικόνας στο εξώφυλλο του περιοδικού παρακινούσε τους αναγνώστες να παρακολουθήσουν ένα καινούριο μυθιστόρημα.

(1) Ο παχουλός κύριος στη στάση θα κόντευε να πατήσει τα πενήντα.

() Από τότε το αγόραζε κάθε Σάββατο και το βράδυ κλεινότανε στο δωματιάκι του για ν' αρχίσει το διάβασμα.

() Στην αρχή σκέφτηκε να χαρίσει το περιοδικό στο ανιψάκι του. Το βράδυ όμως που το άνοιξε κι άρχισε να το μελετά δεν έλεγε να τ' αφήσει απ' τα χέρια του.

() Δυσκολεύτηκε να λύσει το αίνιγμα της μαγικής εικόνας, στο τέλος όμως τα κατάφερε.

(2) Όταν ανέβηκε στο λεωφορείο, δεν υπήρχε θέση να καθίσει. Σε λίγο όμως έτυχε να σηκωθεί και να κατεβεί μια γυναίκα και κάθισε στη θέση της. Εκεί βρήκε το περιοδικό.

• Γράφω τώρα τα ρήματα με τα σκούρα γράμματα στον ενεστώτα της οριστικής, όπως στα παραδείγματα:

συνεχίζω, κλείνω, κοιμάμαι,

2. Από την οριστική στην υποτακτική και την προστακτική

Γράφω τα ρήματα, με τη σειρά που δίνονται παρακάτω, από τον ενεστώτα στον αόριστο της οριστικής (στο πρώτο ενικό πρόσωπο). Ύστερα τα μεταφέρω στον αόριστο της υποτακτικής και της προστακτικής (στο δεύτερο ενικό και στο δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο), όπως στα παραδείγματα:

Οριστική

• κάθομαι - (καθίζω), αρχίζω, χαρίζω

κάθισα,

Υποτακτική

Προστακτική

• να καθίσεις, να καθίσετε κάθισε, καθίστε

.....

Οριστική

• πατώ, μελετώ, αφήνω, λύνω, κλείνω

πάτησα,

Υποτακτική

Προστακτική

• να πατήσεις, να πατήσετε πάτησε, πατήστε

.....

.....

Οριστική

- ντύνομαι, κοιμάμαι, περιποιούμαι

ντύθηκα,

Υποτακτική

Προστακτική

- να ντυθείς, να ντυθείτε

ντύσου, ντυθείτε

3. Από την οριστική στην προστακτική κι από την προστακτική στην υποτακτική

- Συμπληρώνω με τα ρήματα της παρένθεσης στον αόριστο της προστακτικής (δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο), πρώτα προφορικά κι ύστερα γραπτά, όπως στο παράδειγμα:

(γράφομαι, παρακολουθώ, κλείνω, τηλεφωνώ, αλληλογραφώ, κερδίζω, λύνω, ζωγραφίζω, φαντάζομαι, διηγούμαι)

-ήστε, -ίστε, -ύστε, -είστε ή -είτε;

Γραφτείτε κι εσείς συνδρομητής του περιοδικού μας.

..... το καινούριο μας μυθιστόρημα.

..... από τώρα θέση για την εκδρομή μας.

..... αμέσως στο 15.20.529.

..... με τους φίλους του περιοδικού μας.

Πάρτε μέρος στο διαγωνισμό μας και

πλούσια δώρα.

..... τις ασκήσεις της σελ. 85.

..... κάτι για το περιοδικό μας.

και το τέλος αυτής της ιστορίας.

- Μεταφέρω τώρα τις ίδιες προτάσεις στην υποτακτική, όπως στο παράδειγμα:

Σας προσκαλούμε να γραφτείτε κι εσείς συνδρομητής του περιοδικού μας.

Σας προτείνουμε το καινούριο μας μυθιστόρημα.

Φροντίστε θέση στην εκδρομή μας.

Μπορείτε αμέσως στο 15.20.529.

Σας καλούμε με τους φίλους του περιοδικού μας.

Σας δίνουμε την ευκαιρία μέρος στο

διαγωνισμό μας και πλούσια δώρα.

Επιχειρήστε τις ασκήσεις της σελ. 85.

Προσπαθήστε κάτι για το περιοδικό μας.

Σας καλούμε και

..... το τέλος αυτής της ιστορίας.

4. Γράφω και μαθαίνω:

*Υπέφερε από αϋσινία και γύρευε ναίτι, για να
επιστώσει την ώρα του. Διάβασε, λοιπόν, τις σερί-
δες όσων δημοσιεύονταν τα λογοτεχνικά νομι-
μάτια των μυρών αναγνωστών.*

.....

.....

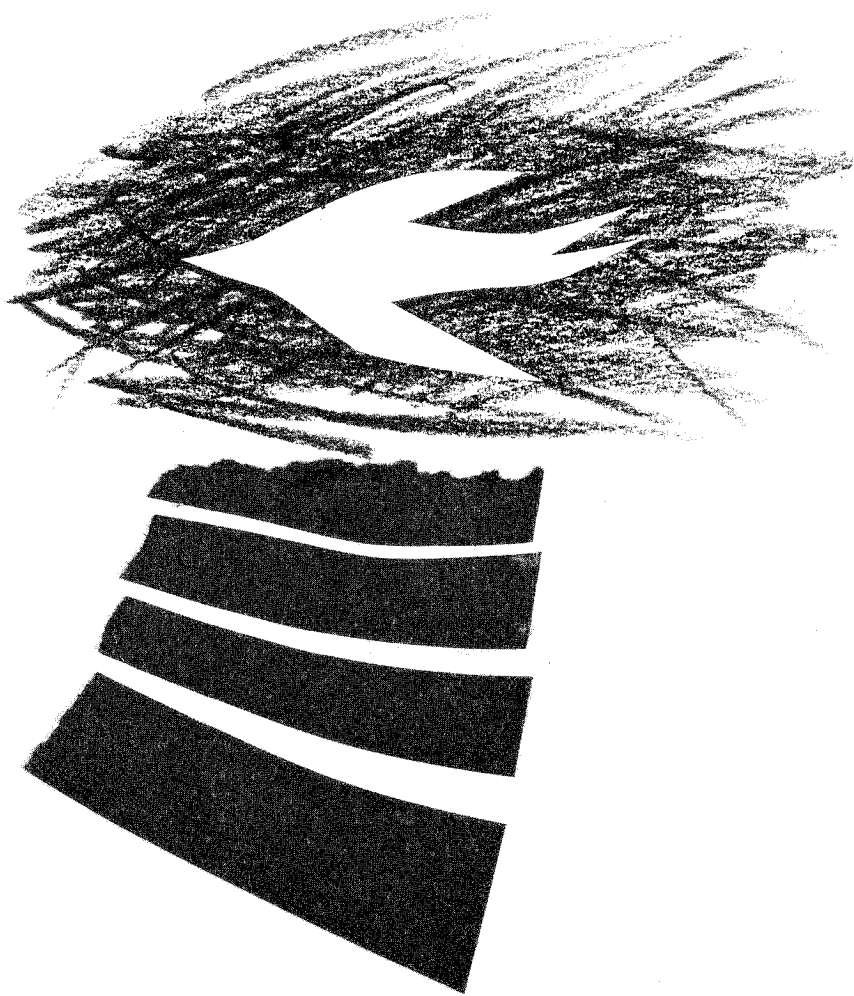
.....

.....

.....

5. Λέξεις για την καρτέλα:

γυρεύω, υποφέρω-υποφέρεται, δημοσιεύω-δημοσιεύεται,
όπου-οπουδήποτε, άσκηση, αλληλογραφώ-αλληλογρα-
φία, λογοτεχνία-λογοτεχνικός

ΞΑΝΘΟΣ ΙΠΠΟΤΗΣ

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Έστειλε μια μέρα στο περιοδικό ένα πεζοτράγουδο που είχε γράψει. «Φθινοπωρινός ρεμβασμός»* το 'λεγε. Το έστειλε για τη σελίδα «Οι μικροί μας φίλοι γράφουν». Χρειάστηκε βέβαια να πάρει ψευδώνυμο. Σκέφτηκε διάφορα, τέλος διάλεξε: «Ξανθός Ιππότης». Ήτανε μελαχρινός, ωστόσο από παιδί ζήλευε τους ξανθούς, ήθελε να ήτανε ξανθός.

Του το δημοσιέψανε το πεζοτράγουδο. Τι χαρά που ένωσε! Του δημοσιέψανε κι άλλο ένα. Ένα τρίτο το απορρίψανε. Του απαντήσανε: «Το θέμα που διάλεξες, μικρέ μας φίλε, ανώτερο από την ηλικία σου. Περίμενε να μεγαλώσεις λιγάκι και ξαναδοκιμάζεις.»

Έτσι ήτανε τα πράγματα όταν, δύομισι μήνες περίπου ύστερ' από την πρώτη νύχτα που είχε περάσει με τον «Κόσμο των παιδιών», είδε στο τελευταίο τεύχος, στη σελίδα «Οι μικροί μας φίλοι μεταξύ τους», τα εξής:

«Αποφασίσαμε να οργανώσουμε ένα μουσικοφιλολογικό βραδινό. Προσκαλούμε λοιπόν τους παρακάτω, γνωστούς και άγνωστους, φίλους μας, να μας χαρίσουνε τη χαρά της παρουσίας τους: Κάρμεν, Μαρία Στούαρτ, Αγράμπελη, Σιδηρούν Προσωπείον, Μέγαν Ναπολέοντα, Μελαγχολικόν Ιππότην, Ξανθόν Ιππότην...»

Ακολουθούσανε μερικά ψευδώνυμα ακόμα. Και παρακάτω:

«Τους περιμένουμε, όλους εξάπαντος, την Παρασκευή 2 Απριλίου, ώρα 7 μ.μ., οδός Νίκης 145, γ' όροφος.

Βερενίκη, Βασίλισσα του Σαβά, Μαύρος Πειρατής, Ποσειδών, Δαίμων των Κυμάτων»

Βέβαια, θα στενοχωρούνταν τα παιδιά, σκέφτηκε, που θα έλειπε από τη συντροφιά τους ο «Ξανθός Ιππότης»,

ρεμβασμός: ονειροπόληση

όμως δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά.

«Νίκης εκατό σαρανταπέντε.» φώναξε του σοφέρ.
«Όσο μπορείς πιο γρήγορα! Θά 'χεις το διπλό· απ' ό,τι γράφει το ρολόι.»

Δυο φορές παρά λίγο να τρακάρουνε έτσι που τρέχανε. Το μόνο που τον ένοιαζε, ήτανε να φτάσει το ταχύτερο εκεί. Είχε αργήσει. Ήταν εφτά και είκοσι, και η πρόσκληση ήτανε για τις εφτά.

Πλησιάζανε. Έπρεπε να πάρει κάτι. Δεν μπορούσε να πάει με άδεια χέρια. Έπρεπε να πάει κάτι. Γλυκά, λουλούδια... Ένα ανθοπωλείο ήταν εκεί, δεξιά, στο δρόμο τους. Κατέβηκε από το ταξί, πήρε ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα. Κόκκινα τριαντάφυλλα.

Φτάσανε. Βαστώντας τα λουλούδια, χτύπησε το κουδούνι. Η καρδιά του χτύπαγε πολύ γρήγορα και πολύ δυνατά. Ψηλά, στο τρίτο πάτωμα, φωτισμένα παράθυρα. Ακουγότανε ακορντεόν να παίζει.

Η πόρτα άνοιξε. Μπήκε. Μια ξύλινη στριφτή σκάλα. Ανέβηκε γρήγορα, οι ρευματισμοί του είχανε πάει περίπατο.

Στο κεφαλόσκαλο, δυο αγόρια, ένα κορίτσι. Γύρω στα δεκατέσσερα, δεκαπέντε χρόνια. Στάθηκε στο προτελευταίο σκαλοπάτι.

— Ο Ξανθός Ιππότης, είπε.

Το είπε έτσι όπως θα 'λεγε τ' όνομά του για να συστηθεί.

— «Δε θα 'ρθει;» ρώτησε το ένα αγόρι, το ψηλότερο.

— «Τι; Δε θα 'ρθει;» ρώτησε τ' άλλο.

— «Είναι άρρωστος;» ρώτησε ξανά το πρώτο.

— «Τι κρίμα!» είπε το κορίτσι. «Ήθελα πολύ να τον γνωρίσω.»

Αυτός, κοίταζε και τα τρία παιδιά, αμίλητος. Δεν μπορούσε να πει λέξη.

Άξαφνα, με μίαν απότομη κίνηση, έβαλε τα λουλούδια, τα κόκκινα τριαντάφυλλα, στα χέρια του κοριτσιού, έκανε στροφή, κατέβηκε τη σκάλα γρήγορα γρήγορα, βγήκε έξω από ψηλά, στο τρίτο πάτωμα, ακουγότανε το ακορντεόν να παίζει ένα χαρούμενο σκοπό, τράβηξε μες στη σκοτεινή νύχτα, τα χέρια του ήτανε άδεια τώρα, το στήθος του άδειο τώρα.

Αντώνης Σαμαράκης

1. Από την οριστική στην προστακτική (συνέχεια)

Στο τελευταίο τεύχος είδε τα εξής: «Αποφασίσαμε να οργανώσουμε ένα φιλολογικό βραδινό...»

Ακολουθούσαν μερικά ψευδώνυμα.

Χτύπησε το κουδούνι. Μπήκε. Ανέβηκε γρήγορα.

Κρίμα, είπε το κορίτσι. Ήθελα πολύ να τον γνωρίσω.

• Υπογραμμίζω στις προτάσεις αυτές του κειμένου τα ρήματα αποφασίζω, ακολουθώ, χτυπώ και γνωρίζω και τα γράφω εδώ στον αόριστο της οριστικής (πρώτο ενικό πρόσωπο). Ύστερα τα μεταφέρω στον αόριστο της προστακτικής (δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο):

Οριστική (-ησα ή -ισα;)

αποφάσ

Προστακτική (-ήστε, ή -ίστε;)

αποφασ

• Στις ίδιες προτάσεις υπάρχουν και τα ρήματα βλέπω, λέω, μπαίνω, και ανεβαίνω. Παρατηρώ παρακάτω τον αόριστο της οριστικής και της προστακτικής τους και συμπληρώνω τον πίνακα με τους σωστούς τύπους των άλλων ρημάτων.

Οριστική	Προστακτική
(λέω) είπα	πες, πείτε ή πείτε
(βλέπω) είδα	(ι) δες, δείτε ή δέστε
(πίνω) ήπια	ή
(μπαίνω) μπήκα	μπες ή έμπα μπείτε
(βγαίνω)	ή
(τρώω) έφαγα	φάε ή φάγε φάτε
(έρχομαι) ήρθα	έλα,
(ανεβαίνω) ανέβηκα	ανέβα, ανεβείτε
(κατεβαίνω)	

• Μεταφέρω τις παρακάτω προτάσεις από την οριστική στην προστακτική (πρώτα προφορικά), όπως στα παραδείγματα:

Πήρε ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα και ήρθε στην οδό Νίκης.

Χτύπησε το κουδούνι του σπιτιού, ανέβηκε γρήγορα τη σκάλα, μπήκε στο διαμέρισμα και είδε τα παιδιά που τον περίμεναν.

Είπε το όνομά του, άφησε τα τριαντάφυλλα, κατέβηκε τη σκάλα και βγήκε πάλι στο δρόμο.

Πάρε ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα και

Χτύπησε το κουδούνι του σπιτιού,

Πάρτε ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα και

Χτυπ

2. Γράφω και μαθαίνω:

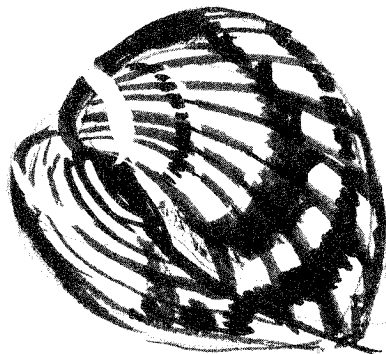
*Η απόσυμψη των παιδιών έρχε οτι τους σεριμε-
ναν όρονς εφαιδαντας. «Να στενοχωρηδούν τα παι-
διά σου εδαι με δουν, ουίρηνι ο Ζανδός Ιωιδότις
μεγαλχοριμά, αγγά δεν μωορεί να ζήνει διαφορετιμά».*

3. Λέξεις για την καρτέλα:

διαφέρω-διαφορά-διαφορετικός-διαφορετικά, προσκαλώ-
πρόσκληση, μελαγχολικός-μελαγχολικά, εξάπαντος,
μπουκέτο

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Ξαναδιαβάζω στο πρώτο μέρος του διηγήματος «Ξανθός Ιππό-
της» αυτά που γράφει ο συγγραφέας για τα περιεχόμενα του
περιοδικού «Ο κόσμος των παιδιών». Ύστερα γράφω κι εγώ για
τα περιεχόμενα ενός περιοδικού, μιας εφημερίδας ή ενός βι-
βλίου.

Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΟΥ

Αθήναι, 22 Μαΐου 1926

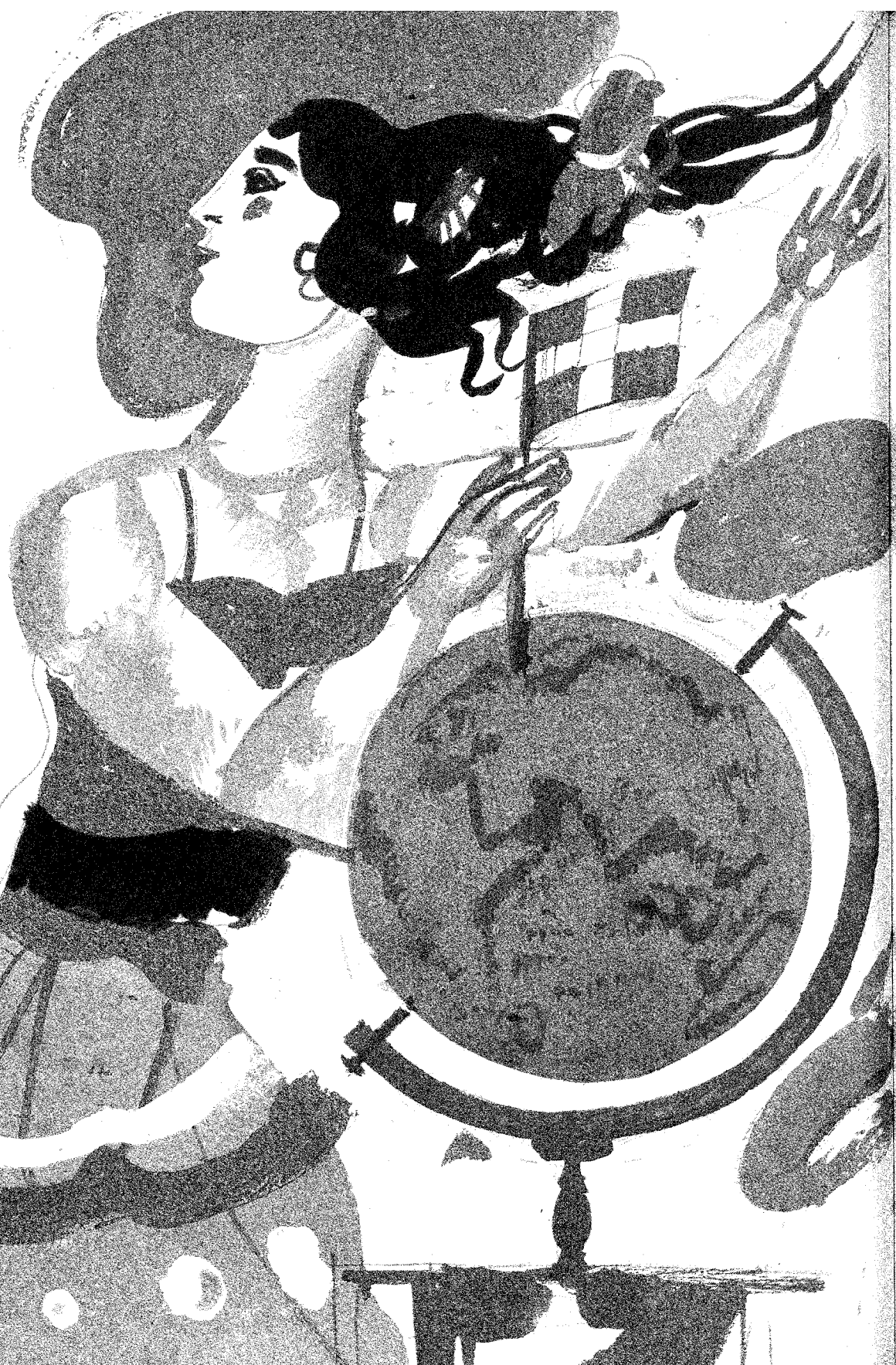
Αγαπητοί μου

Το όνειρο των θαλασσοπόρων και των εξερευνητών
ήταν να φθάσουν μια μερα στον Πόλο και να στήσουν μια
θριαμβευτική σημαία – αγγλική, αμερικανική, ισπανική,
νορβηγική, τη σημαία του πρώτου τελοσπάντων – στο
σημείο ακριβώς εκείνο, όπου, αν δεν ήταν νοητός, θα ξε-
φύτρωνε ο άξονας της γης. Τι όνειρο! Και πόσους αν-
θρώπους δεν έφαγε, αιώνες τώρα, στους άξενους* πάγους
του Βόρειου ή του Νότιου Παγωμένου Ωκεανού! Αλλά
ποιος να 'λεγε στους τολμηρούς εκείνους και δυστυχισμέ-
νους πως ο πρώτος κατακτητής, το σωτήριο έτος 1926,
θα έφθανε εκεί όχι με πλοίο, ούτε με έλκηθρο, ούτε με
παγοπέδιλα, αλλά με αερόπλοιο· και πως δε θα πατούσε,
παρά θα πετούσε από πάνω του σαν πουλί!

Κι η σημαία λοιπόν πώς θα στηνόταν; Ε, η σημαία δε
στήθηκε· πετάχτηκε απλώς απάνω στους πάγους από το
αερόπλοιο του Αμούδσεν. Ο πρώτος μάλιστα που κατόρθω-
σε να περάσει – ο Αμερικανός Μπερντ – από τη μεγάλη
του συγκίνηση, από τη μεγάλη τρεμούλα του κρύου και
της χαράς, ξέχασε να ρίξει τη σημαία. Γιατί ο Μπερντ
αυτός πρόλαβε δυο μέρες τον Αμούδσεν. «Αλλού τ' όνει-
ρο», που λένε «κι αλλού το θάμα». Το προαιώνιο μυστήριο
εξιχνιάσθηκε και το εξιχνίασε πρώτος ο τυχερός αυτός
Μπερντ. Το είδε και μας το είπε: «Ούτε ίχνος ζωής στον
Πόλο· πάγοι μόνο και κρύο, που παγώνει η μύτη σου και
τα δάχτυλά σου...» Θα πείτε: μήτε αυτό δεν το ξέραμε;
Ναι, το ξέραμε, το μαντεύαμε, αλλά δεν ήμασταν και βέ-
βαιοι!

Γιατί από αιώνες τώρα δούλευε η φαντασία. Κι άλλοι

άξενος: αφιλόξενος

φαντάζονταν στον Πόλο μια θάλασσα πλωτή, με δική της ζωή – υδρόβια φυτά και ζώα – κι άλλοι μια ξηρά, ένα μεγάλο νησί, κατοικήσιμο, που μπορεί να 'χε και... ανθρώπους. Λίγο ακόμα και θα 'λεγαν πως στον Πόλο είναι ο επίγειος Παράδεισος!... Άλλοι πάλι φαντάζονταν περίεργα και καταπληκτικά φαινόμενα, πελώριους μαγνήτες, – ίδε και «Σφίγγα των Πάγων» του Ιουλίου Βερν – δυνατές μαγνητικές έλξεις και καθεξής*. Λοιπόν, τίποτ' απ' αυτά. Μόνο η μαγνητική βελόνη δε λειτουργεί εκεί κανονικά και, για να βρει κανείς το σημείο, πρέπει να μεταχειρισθεί εξάντα. Κι ούτε θάλασσα ούτε νησί ούτε δέντρα ούτε ζώα. Πάγοι, κρύο κι ερημιά. Αυτός είναι ο Πόλος και καμιά δε χωρεί πια αμφιβολία. Οι φαντασίες που οργιάζαν, ας ησυχάσουν. Κι οι μυθιστοριογράφοι ας ζητήσουν μυστήρια αλλού.

Αλλά πού, αφού κι ο Πόλος κατακτήθηκε; Α, μη σας μέλει! Υπάρχουν στον κόσμο και «χώρες» που δεν κατακτήθηκαν ακόμα. Και μην πάτε πολύ... μακριά. Μόνο ως το... φεγγάρι. Δε σας φτάνει κι αυτό; Να πιο πάνω ο Άρης, η Αφροδίτη... Ποιος θα 'λεγε, αλήθεια, στους ανθρώπους εδώ και πεντακόσια ή διακόσια χρόνια πως θα πήγαιναν σήμερα στο Βόρειο Πόλο πετώντας; Και μετά διακόσια χρόνια, ποιος ξέρει αν δε θα πηγαίνουν στον ουρανό; Ένα μεγάλο κανόνι..., μια άμαξα μέσα αντί για σφαίρα..., μέσα στην άμαξα επιβάτες..., μια κανονιά... κι η άμαξα, σε λίγα λεπτά, φθάνει στο φεγγάρι. Πώς θα γυρίσει όμως; Α, δεν ξέρω. Κι αυτό μόνο με κάνει να διστάζω. Ειδέ, αν κι η επιστροφή ήταν εξασφαλισμένη, θα πήγαινα κι εγώ.

Σας ασπάζομαι
Φαίδων

Γρηγόριος Ξενόπουλος

καθεξής: στη συνέχεια (τα ίδια)

1. Ρήματα στην ενεργητική και παθητική φωνή

Το μυστήριο εξιχνιάστηκε και το εξιχνίασε πρώτος ο Μπερντ.

- Συμπληρώνω όπως στα παραδείγματα (πρώτα προφορικά):

Ενεργητική φωνή

Ενεστώτας Αόριστος Στιγμιαίος μέλλοντας

εξιχνιάζει εξιχνίασε θα εξιχνιάσει

εξετάζει

πετά

κατακτά

στήνει

λύνει

Παθητική φωνή

εξιχνιάζεται εξιχνιάστηκε θα εξιχνιαστεί

πετιέται

- Μετατρέπω τη σύνταξη των παρακάτω προτάσεων από ενεργητική σε παθητική, όπως στο παράδειγμα (πρώτα προφορικά):

Ο Μπερντ εξιχνίασε το μυστήριο

Το μυστήριο εξιχνιάστηκε (από τον Μπερντ).

Ο Μπερντ δεν έστησε τη σημαία στον Πόλο.

Ο Αμούδσεν πέταξε τη σημαία στους πάγους.

Επιτέλους οι εξερευνητές κατέκτησαν τον Πόλο.

Οι επιστήμονες έλυσαν ένα ακόμα αίνιγμα.

- Μετατρέπω τη σύνταξη των παρακάτω προτάσεων από ενεργητική σε παθητική (πρώτα προφορικά):

Σίγουρα οι επιστήμονες θα εξιχνιάσουν το μυστήριο της Αφροδίτης. Ύστερα από χρόνια κάποιοι αστροναύτες θα στήσουν ή θα πετάξουν στο έδαφος της μια ή περισσότερες σημαίες. Κάποτε οι εξερευνητές του διαστήματος θα κατακτήσουν κι αυτόν τον πλανήτη. Ο άνθρωπος θα λύσει ένα ακόμα αίνιγμα.

2. Οικογένειες λέξεων

- Γράφω δίπλα σε κάθε ρήμα τις συγγενικές του λέξεις:

(κατάκτηση, δισταγμός, μαγνήτης, αμφιβολία, ανακάλυψη, κατακτητής, αμφίβολο, ανακαλύπτοντας, μαγνητισμός, διστακτικά)

κατακτώ:

ανακαλύπτω:

μαγνητίζω:

αμφιβάλλω:

διστάζω:

- Μετασχηματίζω τις φράσεις, όπως στα παραδείγματα (πρώτα προφορικά):

Δεν έχω καμιά αμφιβολία. Δεν αμφιβάλλω καθόλου.

Δεν έχει κανένα δισταγμό.

Η κατάκτηση του Πόλου από τον άνθρωπο
Ο άνθρωπος κατακτά τον Πόλο.

Η ανακάλυψη της Αμερικής από τον Κολόμβο

3. Γράφω και μαθαίνω:

Οι υιοσήμενες μεταχειρίστησαν υπερσύγχρονα μέσα, για να κατακτήσουν το φεγγάρι. Σύντομα θα κατακτινεί και η Αφροδίτη. Μην αμφιβάλλετε για όσον γι' αυτό.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

επιστήμη-επιστήμονας, κατακτώ-καταχτιέται ή κατακτάται-κατακτητής, αμφιβάλλω-αμφιβολία, διστάζω, μαγνήτης-μαγνητισμός, μεταχειρίζομαι

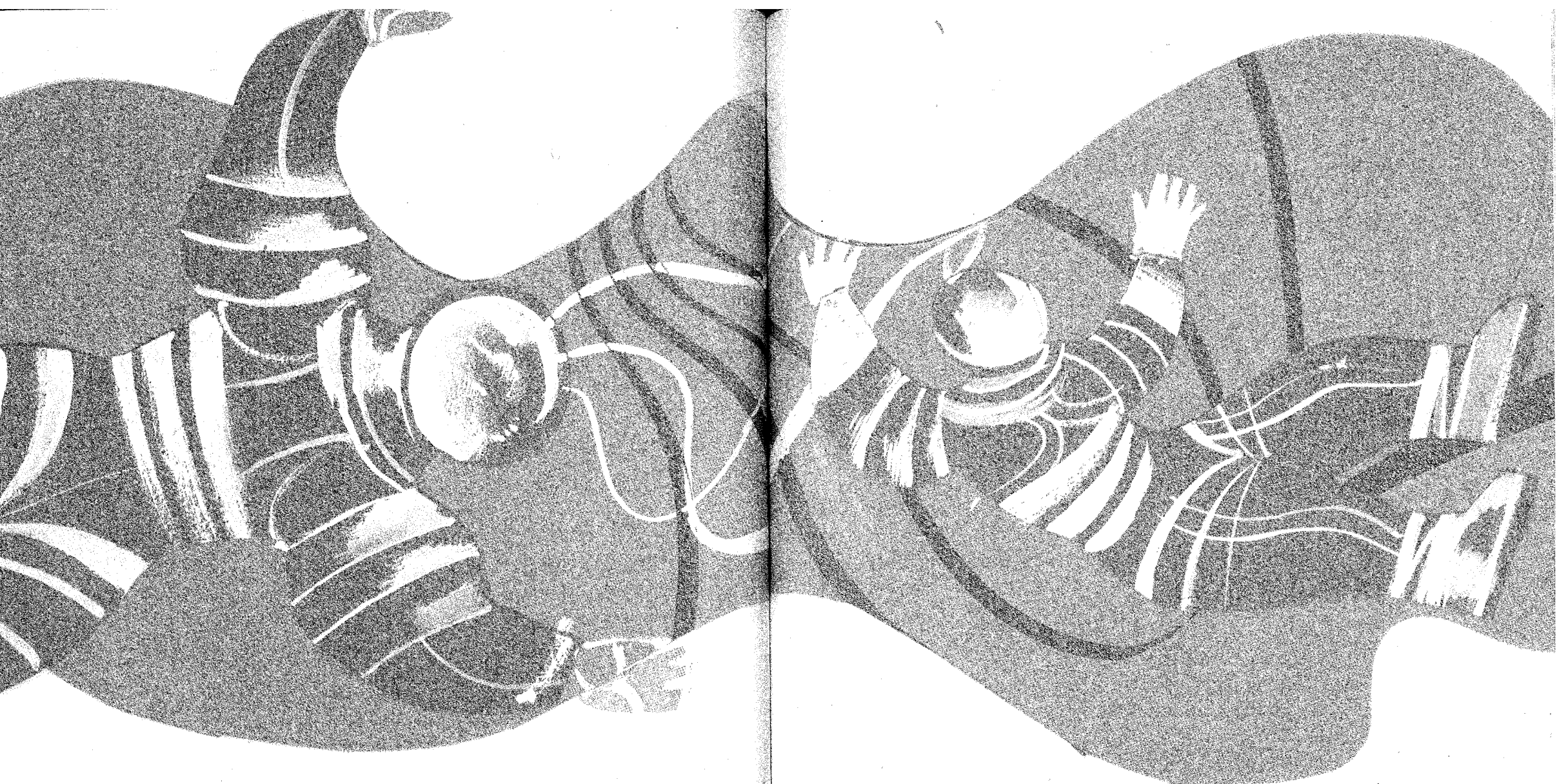
ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΗ

Αγαπητέ φίλε αστροναύτη,

Να ξέρατε πόσες φορές δεν ακολούθησα με τη φαντασία μου κι εσάς και τους άλλους τολμηρούς αστροναύτες στα μεγάλα σας ταξίδια. Σας έβλεπα στα επίκαιρα στον κινηματογράφο, στην τηλεόραση, διάβαζα για σας στα περιοδικά και στις εφημερίδες και σας θεωρούσα πάντοτε σαν κάτι το μυθικό. Ήρωες σύγχρονοι, πανομοιότυπα του Ηρακλή και του Θησέα, και ποντοπόροι στον αέρα, στο διάστημα κι όχι πια στη θάλασσα σαν το Χριστόφορο Κολόμβο και το Μαγγελάνο κι εξερευνητές όχι πια σε μια ζούγκλα από φυτά αλλά σε μια ζούγκλα από νεφελώματα. Ποτέ μου δεν μπορούσα να σας φανταστώ σαν κοινούς ανθρώπους. Όσπου μια μέρα διάβασα στην εφημερίδα ότι θα 'ρχόσαστε και στην πόλη μας. ΕΝΑΣ ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΗΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ, έγραφε με μεγάλα γράμματα η εφημερίδα. Διάβασα και σίρτησα.* Κι όταν είδα ότι θα μιλούσατε το βράδυ στη μεγάλη αίθουσα «Επιστήμη και ζωή», είπα πως έπρεπε να 'ρθω οπωσδήποτε να σας ακούσω. Έπρεπε οπωσδήποτε να 'ρθω να σας δω κι από κοντά.

Θυμάστε πόσο γεμάτη ήταν η αίθουσα. Ευτυχώς κι είχα έρθει νωρίς κι έπιασα μια θέση προς το διάδρομο στις μεσαίες σειρές. Ωστόσο δεν ήμουν πολύ μακριά, για να μη σας βλέπω. Ένιωθα όμως ότι βρισκόμουν στο μέσο μιας ανθρωποθάλασσας. Κι όταν φανήκατε στο προσκήνιο και βούιζε ο τόπος από τα χειροκροτήματα και γέμισε το πρόσωπό σας χαμόγελα, σας κοίταζα ολοένα. Κι όταν αρχίσατε να μιλάτε για τις προετοιμασίες του ταξιδιού και να εξηγείτε ενδιάμεσα τις διαφάνειες που προβάλλονταν σε μια πρόχειρα στημένη οθόνη, σας παρακολουθούσα μ' ολάνοιχτα αυτιά, κι ας μην καταλάβαινα πολλά πράγμα-

σκιρτώ: αναπνέω, αναταράζομαι από χαρά

τα. Για να πω την αλήθεια, δεν καταλάβαινα παρά πολύ ελάχιστα. Κι όταν πάλι τελειώσατε κι άρχισαν να σας ρωτούν, με όρους δυσνόητους για μένα, για την έλλειψη βαρύτητας, τον πολλαπλασιασμό της ταχύτητας, τη μηχανική λειτουργία του διαστημόπλοιου, άκουγα μ' ενδιαφέρον τις απαντήσεις σας, μα — γιατί να σας το κρύψω; — δυο τρεις φορές χασμουρήθηκα. Μόνο όταν είπατε: «Καμιά άλλη ερώτηση;» κι ένιωσα γύρω μου τη σιωπή των άλλων, δεν ξέρω τι μ' έσπρωξε και σήκωσα ξαφνικά το

χέρι. Όταν σας άκουσα να μου δίνετε το λόγο και σηκώθηκα, είχα μετανιώσει που είχα σηκώσει το χέρι μου, μα ήταν πια αργά. Κατάλαβα πως τα βλέμματα όλων ήταν στραμμένα γεμάτα περιέργεια προς το μέρος μου. «Ορίστε, νέε άνθρωπε», άκουσα τη φωνή σας να με παροτρύνει* εγκάρδια, «τι είναι αυτό που θέλετε να ρωτήσετε;». Ο τόνος της φωνής σας μου έδωσε θάρρος και πήρα την απόφαση να κάνω την ερώτηση κι ας φαινόταν όπως ήθελε. «Θέλω να ρωτήσω», είπα, αν θυμάστε, με λίγο τρεπαροτρύνω: παρακινώ, ενθαρρύνω

μουλιαστή φωνή, «θέλω να μάθω α... αν φοβηθήκατε...»).

Δεν πρόλαβα να τελειώσω τη φράση μου κι άκουσα μια βουή από γέλιο να πλημμυρίζει την αίθουσα. Ακριβώς είχε γίνει αυτό που φοβόμουν. Η ερώτησή μου είχε φανεί τόσο αστεία, που όλοι είχαν ξεσπάσει σ' ένα τρανταχτό γέλιο. Μα εγώ δεν έδινα σημασία πια. Γι' αυτό και εξακολουθούσα να παραμένω όρθιος. Εκείνο που περίμενα ήταν ν' ακούσω τη δική σας απάντηση. Ήδη τη φανταζόμουν: «Ασφαλώς και δε φοβήθηκα. Αν φοβόμουν, θα μπορούσα να γίνω αστροναύτης;»

Κι όμως δε μου μιλήσατε έτσι. Χαμογελάσατε, λίγο καλόκαρδα, λίγο αινιγματικά, κι ύστερα είπατε: «Πραγματικά, δεν περίμενα μια τόσο σοβαρή ερώτηση. Με ξαφνιάσατε, νεαρέ άνθρωπε, με ξαφνιάσατε». Ύστερα σηκώσατε τα μάτια σας, σαν να βλέπατε μέσα σας, κι είπατε: «Ασφαλώς και φοβήθηκα. Ναι, φοβήθηκα. Θυμάμαι, όταν έμπαινα στο διαστημόπλοιο, πόσο φοβισμένος ένιωσα, κι είπα μέσα μου μια σύντομη προσευχή. Κι όταν πάλι έβλεπα από το διάστημα τη γη σαν μια μπάλα που έπλεε στη θάλασσα, σκεφτόμουν πως κάπου εκεί, στην επιφάνειά της, ήταν το σπίτι μου, η γυναίκα μου, τα παιδιά μου, και φοβόμουν μήπως δεν τους ξαναδώ. Μ' ένα λόγο, φοβήθηκα. Πολλές φορές ένιωσα φόβο. Σαν άνθρωποι που είμαστε και οι αστροναύτες, είναι φυσικό να νιώθουμε φόβο...».

Το πόσο με γέμισε ανακούφιση αυτή σας η απάντηση δε λέγεται. Πρώτα πρώτα, όταν το ακροατήριο είδε ότι πήρατε την ερώτησή μου στα σοβαρά, έπαψε να γελά, κι ύστερα, σαν είδε ότι μιλήσατε με ειλικρίνεια, σοβαρεύτηκε, κι όταν τελειώσατε, άρχισε να χειροκροτεί, να χειροκροτεί... Το χειροκρότημα, όπως και το γέλιο, νομίζω ότι τ' ακούω ακόμα και σήμερα και λέω: «Ακόμα κι ένας αστροναύτης φοβάται κι όμως τολμά...». Σας ευχαριστώ.

Εκείνος ο νεαρός φίλος σας

Ι.Δ. Ιωαννίδης

1. Αυτά που διάβασα με λίγες προτάσεις

• Συμπληρώνω τις προτάσεις, προφορικά και γραπτά, με τον παθητικό αόριστο των ρημάτων της παρένθεσης στο πρόσωπο που πρέπει, όπως στο παράδειγμα:

(ανακοινώνω-ανακοινώνεται, προετοιμάζω-προετοιμάζομαι, στήνω-στήνομαι, ενημερώνω-ενημερώνομαι, ξαφνιάζω-ξαφνιάζομαι, τραντάζω-τραντάζομαι, ανακουφίζω-ανακουφίζομαι)

Το νέο για τον αστροναύτη ανακοινώθηκε από τις εφημερίδες.

Μια αίθουσα από τους τεχνικούς του δήμου για την ομιλία του. Στον τοίχο πρόχειρα μια οθόνη κι απέναντί της ένας προβολέας.

Το ακροατήριο από τον αστροναύτη για τα διαστημικά ταξίδια.

Ο αστροναύτης από την ερώτηση ενός παιδιού.

Η αίθουσα από τα γέλια των ακροατών.

Το παιδί από την απάντηση του αστροναύτη.

• Μετατρέπω τη σύνταξη των παραπάνω προτάσεων από παθητική σε ενεργητική, όπως στο παράδειγμα (πρώτα προφορικά):

Οι εφημερίδες ανακοίνωσαν το νέο για τον αστροναύτη.

2. Πλάγιες ερωτήσεις και απαντήσεις με έμφαση

- Θέλω να ρωτήσω αν φοβηθήκατε.
- Ασφαλώς και φοβήθηκα.

• Μετασχηματίζω τις ερωτήσεις «Στενοχωρηθήκατε;» και «Σας άρεσε;» σε πλάγιες, χρησιμοποιώντας προτάσεις επιθυμίας, όπως στο παράδειγμα:

Φοβηθήκατε;

Θέλω να ρωτήσω αν φοβηθήκατε.

Θα ήθελα να μάθω αν φοβηθήκατε.

Σας παρακαλώ, πείτε μου αν φοβηθήκατε.

Θα σας παρακαλούσα να μου πείτε αν φοβηθήκατε.

Στενοχωρηθήκατε;

Σας άρεσε;

• Μεγαλώνω τώρα την απάντηση «Ναι, μου άρεσε», δίνοντας έμφαση στα λόγια μου, όπως στο παράδειγμα:

Ναι, φοβήθηκα.

Και βέβαια φοβήθηκα.

Φοβήθηκα και μάλιστα πολύ.

Φοβήθηκα πάρα πολύ.

Αν φοβήθηκα, λέει; Και ποιος δε θα φοβόταν;

Ναι, μου άρεσε.

3. Γράφω και ιαθαίνω:

*Περιμοί αιροατέσ ρωτοίταν για την έρρηψη βα-
ρύτητας στο διάστημα, ενώ ερώ χαμοουριόμον τα-
ζιδεύοντας σε μια ζούγυα ασό νεφεζιόματα.*

4. Λέξεις για την καρτέλα:

αχροατής-αχροατήριο, έλλειψη, πρόχειρος-πρόχειρα,
ζούγκλα, προετοιμάζω-προετοιμάζομαι-προετοιμασία,
προβάλλω-προβάλλεται-προβολέας